

МИЛОШ МИЛОШЕВИЋ

МУЗИЧКА ДЈЕЛАТНОСТ ЈЕРОЛИМА ФИОРЕЛИЈА У КОТОРУ ТОКОМ ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ XIX СТОЉЕЋА (1853—1875)

Личност Јеролима Фиорелија можемо сврстати у оне даровите и свестрано обавијештене музичаре прошлог стољећа, који су живо пратили све музичке потребе своје средине и спремно им удовољавали. То је тада, у оскудици већег броја музичара различитих профила, био прави императив времена, па је зато, баш таково њихово дјеловање, када је било успјешно и креативно, толико плодно и драгоцјено.

Јеролим је, тако, у Котору оргуљао у катедрали Св. Трипуна и управљао црквеним збором, дјеловао као наставник клавира у граду, а затим отворио своју приватну музичку школу, из које је изашао обновљени дувачки оркестар и настао камерни оркестар. А када се, послије тако разноврсног и свакако грозничавог свакодневног музичког рада, појавила још и потреба за неком свечаном музичком изведбом, Фиорели је посегао за пером и писао, не само мања зборна и инструментална дјела, него и сложене композиције, као што су двије Мисе, од којих је једна за хор у пратњи оргуља, а друга за солисте, хор и оркестар.

Одмах морамо додати да овакав сусрет са многостраним Фиорелијем у свом времену, нимало не иде на штету његовом музичком лику у цјелини. А то зато што је он квалитетно одговарао свим тим бројним музичким захтјевима свога времена, а сама фебрилна многостраност није гасила одређене стваралачке домете, што се види по дјелима која су допрла до нас. Миса бр. 2, која је у концертном извођењу могла да привуче и савремене слушаоце, то нарочито доказује.

Према томе, код Јеролима Фиорелија можемо утврдити да се он, у сва три подручја својих музичких бављења, који су били његова уговорна дужност, или шири захтјев средине и времена, није мирио са журним и просјечним обављањем му-

зичког позива. Приликом оргуљања и вођења црквеног збора, у својој приватној музичкој школи, или код компоновања, он је увијек тежио за већим захватима и трајнијим резултатима, које је вриједно да забиљежи музичка историја. Јер уз редовни посао оргуљаша и „учитеља збора“, он окупља инструментални

Јеролим Фиорели (1853—1875)

ансамбл, са свим постојећим снагама у граду, и остварује концертне музичке изведбе већег стила. Слично томе, поред давања приватних часова у Котору, он отвара приватну музичку школу, која, по својим ефектима, никако не „остаје“ у учионици. У њој одгаја нов дувачки кадар, другу генерацију музичара, последије првог которског оркестра те врсте из 1842. године. Тиме се одражава значајан континуитет те важне градске музичке

установе. Поред тога, у Котору он први ствара и почиње да води малене салонске оркестре. Иначе његова Музичка школа прва је шире организована приватна музичка школа не само у Котору и Боки, него и у СР Црној Гори уопште. Најзад, како је већ споменуто, његове композиције и данас изазивају интерес, о чему свједочи сплитска савремена концертна праизведба 1979. године.

Породица Фиорели се доселила у Котор 1853. год. са отока Цреса.¹ Али док се отац бројне обитељи, Иван, изгледа потпуно ограничавао на свој основни уговорни посао оргуљаша и „учитеља збора“,² син му је Јеролим (Црес, 17. XII 1830 — Котор, 25. XI 1875), још прије него што га је у том послу наслиједио, показао далеко шири музички интерес и активност. Иначе цијела та обитељ, која долази из средине са добрим музичким традицијама, има наглашене музичке склоности. Тако да њихов домаћи камерни оркестар од седам чланова, у коме Јеролим свира контрабас,³ није био само породична разбигра, него је и јавно наступао „о крсним славама и фамилијарним плесовима“.

Јеролим је, дакле, стигао у Котор као зрели младић од 23 године, музички формиран. Додуше, његово дотадашње, или касније музичко сазријевање не можемо пратити, на основу до сада познатих извора, нити знати да ли се он изграђивао само у очевој музичкој радионици, или још на неки други начин.

Прво Јеролимово музичко бављење у Котору, уз још жива оца, био је педагошки рад са ученицима клавира, по приватним кућама. Приликом таквих посјета једној породици, тада већ проријеђеног, которског патрицијата, загледао се у кућну

¹ „Год 1853 дошли су у Котор из отока Цреса (Истрија) Иван Fiorelli и његов син Јеролим, Иван Fiorelli улегао у службу оргуљаша у цркви Светог Трипуна, а син му Јеролим учитељ клавира. Иван Fiorelli је преминуо 1865. н. Те исте године син Јеролим га је наслиједио.“ — Овај навод је из рукописа добијеног од сина Јеролимовог, Ромеа, тапетара у Котору, добијеног још за његова живота. Један примјерак сличног текста посједује и Анунцијата Фиорели уд. Катичић у Дубровнику и Истријски архив у Котору (ИАК), у оквиру Депозита Анта Матковића, св. 3, бр. 20. Међу тим текстовима постоје неке незнатније разлике. — Исти текст је наведен и у чланку Жељка Бркановића о Јерониму Фиорелију и његовој „Миси бр. 2“, Звук бр. 3, Сарајево 1980., стр. 58. Тај рукопис је веома драгоцјен јер су архивски списи о породици Фиорели веома мањкави.

Име нашег музичара, италијанског поријекла, може се изговарати и писати на два начина: Јеролим и Јероним. На крштењу је, у крсном листу Парохије Колегијалне цркве на Цресу, убиљежен „Girolamo figlio legittimo dei coniugi Giovanni Battista Fiorelli e di Rosa Zatta“. (Рођен је 17. децембра 1830. године). Одлучили смо се за изговор Јеролим, јер је тако у Котору, под утицајем италијанског облика имена, назван и тако је познат. Јероним је учени латинизам (Hieronymus).

² За оргуљање и вођење Збора („maestro del coro“), Иван је добијао 15 фиорина мјесечно.

³ Поред оца Ивана (klarinet) и мајке Розе (Roza Zatta, виолончело), тројица синова су свирали виолину, флауту и контрабас (Франо, Рикард и Јеролим), а двије кћерке виолину и виолу (Бермана и Луиба). Рукопис Р. Фиорели.

помоћницу Марију Вујошевић, родом из Беклића. Са њом се и оженио 1864. године.⁴ А 1865. год., дакле свега 12 година по доласку у Котор, умире му отац Иван, па Јеролим одмах преузима у Катедрали дужност оргуљаша и диригента црквеног збора. Свега годину дана касније (1866. год.) отвара приватну музичку школу, у којој сâм предаје клавир, виолину и дувачке инструменте.⁵

Баш негдје у то доба долази до полета у раду Српског пјевачког друштва „Јединство“ из Котора, које почиње да се, поред црквене, бави и свјетовном музиком. Те исте 1866. год., Јеролиму је понуђено вођење друштвеног камерног оркестра, и он је то прихватио. Радило се о малом саставу од двије прве виолине (Шпиро Квекић и Јосип Финци), двије друге виолине (Јово Кадија и Радослав Квекић) и по један виолончело (Шпиро Јововић), контрабас (Шпиро Огњеновић), кларинет (Јово Гилџача) и флаута (Хенрик Фиорели). Већ идуће године (1867), почиње се наступати, иако у приватној кући. Већи успјех тог првог наступа допринио је да се интерес за гудачке инструменте јако проширио и на остале чланове Друштва, па је Фиорелијева школа добила доста нових ђака.⁶ Оркестар је наступио на једној академији 1867. год., на друштвеној слави 1868. год., као и на више покладних забава.⁷ Осим самосталних наступа, то тијело је, изгледа, служило и као оркестарска пратња уз пјевање неких композиција. Али 1869. год. долази до сукоба у Друштву, па се мијења и управа и диригенти. Уосталом, баш те критичне године почиње Бокелски устанак, па и активност Друштва за-

⁴ Сачуван је докуменат од 18. XI 1864. год. у ком га которско Поглаварство ослобађа обавезе два јавна оглашавања брака.

⁵ Р. Фиорели је забиљежио да се ова налазила на тргу пред Катедралом, на мјесту данашње велике зграде бивше Команде мјеста, каснијег погона „Јадрана“ из Пераста.

⁶ О томе је Р. Фиорели у својим „Успоменама“ забиљежио доста детаља: „Год. 1866 госп. Шпиро Јововић позва госп. Јеролима Fiorelli-a, тадашњег учитеља на клавиру, који се налазио у Ерцегнови за неко вријеме учитељ пјевања. Да дође у Котор да неке научи секондирати и да створи једну малу оркестру. И већ идуће године на Савиндан чујемо је да свира добрим успјехом.. Год. 1877 Оркестра је постала редовна. Господин Шпиро Јововић је управљао са пјевањем, а госп. Јеролим Fioreli са оркестром.“ Јово Бућин у својој књизи из 1929. год. допуњује те податке, иако о самом Фиорелију није био информиран. „У Котору не бијаше школованог капелника гудачке музике. Између чланова „Јединства“ бијашу једини Јововић и Ристо Суботић, који се по нешто у томе разумијеваху. Стога узеше неког Фиорели, учитеља гласовира, да их у музици поучава. На Савиндан 1867 већ приредише први концерт са најбољим успјехом и то у кући Јововића.“ Послије него што наводи извођаче, Бућин је могао да утврди: „тај лијепи напредак побуди у вишем броју пјевача жељу да се упишу и у гудачку школу, којом управљаше Фиорели, док се Јововић бавио само учењем гласног пјевања. Ученици оркестре плаћали су учитељу по три форинта мјесечно.“ Јован В. Бућин, Преглед рада српског пјевачког друштва „Јединство“ у Котору од године 1839—1929, Бокешка штампарија — Котор 1919. г., стр. 15—16.

⁷ Ј. Бућин, Преглед рада ... н. дј. стр. 19—21.

мире⁸. А да Фиорели и много касније није напустио његовање рада са оркестарским тијелима, чији су учесници чак називани „чланови филхармоније“, казује један сачувани програм прославе 5. маја 1872. год. поводом освећења заставе „Радничког друштва Котора“, са потписом: „Извели филхармонијски чланови — Јеролим Фиорели“⁹.

Поред поменутог камерног оркестра, Фиорели у исто доба успијева да са ученицима своје приватне Музичке школе обнови дувачки оркестар, који је, како је већ споменуто, био основан 1842, али је његова дјелатност замрла због аустријских политичких манипулација 1848. године¹⁰. Наравно да је од 28 сачуваних имена музичара, било највише пробраних ученика Фиорелијеве школе¹¹, којих је тада било 32, али је забиљежено да су се међу њима налазили и „неколико старих глзбара, који су остали од старих глзби“¹². Послије године и пол школовања, било је могуће да обновљени домаћи дувачки оркестар изађе 21. XI 1867. год. пред грађане, умјесто уобичајених аустријских војних глзби. То је, дакле, било непуне двије деценије послје прилисног престанка рада већ споменутог првог домаћег оркестра, такве врсте, у Котору (1842—1848).¹³ и у Црној Гори.

Управа Которске општине није у почетку схватила значај успјешног наступа новог музичког тијела и зато је одбила

⁸ Исто.

⁹ То „Радничко друштво“, како се види из уводног текста, било је, или је макар вербално морало бити, у водама аустријске дневне политике. Тако се говори о которском „Радничком друштву“ „клице уставних слободина“ и о троструком „живио“ цару Франђи: »Al Teatro, la sera del dì 5 maggio 1872, in cui la Società Operaia di Cattaro, germe della costituzionali frannchie, fra un triplice Viva alla Sacra IRA Maestà di Francesco Giuseppe I, inaugurò la sua Bandiera... Eseguito dai filarmonici soci — Girolamo Fiorelli.«

¹⁰ Ј. Бућин, Преглед рада... н. дј. стр. 19—21.

¹¹ Син Јеролимов Ромео (рођ. 4. V 1870. год.) пише у својим Биљешкама да су сами извођачи хтјели да се ново дувачко тијело назове именом свога „учитеља“: Глазба Фиорели (Banda Fiorelli). Он наводи и разлог: „Ову су част дали глзбари Учитељу, јер није имао од општине никакву плаћу“.

¹² Треба навести и попис музичара дувачког оркестра у Котору из 1867—1868. год., како нам га је сачувао Ромео Фиорели: 1) Jerolim Fiorelli, 2) Kleiner Robert, флаута, 3) Zampieri Ivan, кларинет, 4) Toussant Miho, кларинет, 5) Simonutti Leo, кларинет, 6) Kavarka Aleksandar, кларинет, 7) Campiello Josip, кларинет, 8) Nardelli Antun, труба, 9) Decolle Italice, бомбардина, 10) Kamencarović Đuro, труба, 11) Bagatella Josip, корнет, 12) Murvar Vicko, флигерхорн, 13) Stella Eduard, флигерхорн, 14) Finzi Josip, бомбардина, 15) Jancon Antun, хорна, 16) Montan Oskar, труба 17) Zanata Maksim, труба, 18) Petrović Marko, хорна, 19) Petrović Petar, бас тромбон, 20) Bayer Vicko, хорна, 21) Lazović Mato, хорна, 22) Сај Franc, отац, хорна, 23) Сај Franc, син, хорна, 24) Demattei Tripo, хеликон, 25) Ciana Riki, бас „ин фа“, 26) Reghent Josip, бастромбон, 27) Deberti Antun, чинели, 28) Roccholin Ferdinand, бубањ, 29) Lotti Antun, тамбурин.

¹³ Милош Милошевић, Стварање дувачког оркестра у Котору и његови први наступи 1842—1848), „Звук“ бр 124—125, Сарајево 1972., стр. 151—156.

захтјев Одбора новоосноване гласбе, у ком се тражила материјална помоћ у набавци инструмената и другим трошковима, па да се узме назив „Градска музика“. Али и поред тог неуспјеха, Фиорелијева иницијатива није сјустала, па су инструменти ипак набављени, али се, зато, оркестар, одлуком споменутог Одбора назива именом свога диригента »Banda Fiorelli«, све до Јеролимове смрти. Та почаст није била нимало претјерана, јер је диригент, како изгледа, од релативно високих својих личних прихода, властитим средствима набавио инструменте.¹⁴

Послије тога ће дувачки оркестар неко вријеме преузети Бокелска морнарица, која га је требала за своје свечане наступе и игру „Кола“. Нови диригент, који је 1876. послје Јеролимове смрти, дошао из Сплита, био је Иван Једличка, а благајник Иван Пасиновић.¹⁵ Али још те исте 1876. год., Општина Котор ће преузети оркестар и овај ће се назвати „Градска музика“.

Јеролим Фиорели је рано умро, са свега 45 година (25. XI 1875). У Котору је музички дјеловао 22 године, а послје нагле смрти оставио је четворо малољетне дјеце. Након знатних прихода са више страна, бројна породица је ушла у драматични период оскудице.¹⁶

¹⁴ Треба имати у виду приходе од бројних ученика на разним инструментима, од „Јединства“ и од Катедрале.

¹⁵ О томе је сачуван документ од 6. марта 1876. год. адмирала Бокелске морнарице Николе барона Дематеи. У ствари Роко Вуковић, који је имао за дужност да се стара о музичким инструментима и одијелима, тражио је да му се за период од јуна 1874. до фебруара 1876. за депозит накнади 75,12 круна. Судски спор се завршио у марту 1876. год. тако да је тражени износ исплаћен Вуковићу, а нови благајник Иван Пасиновић, примно је предмете из депозита. Благајникова титула је у документима »Cassiere della Banda Musicale della Marinerezza«, а сам се оркестар називао: Музички састав Племенитог Тијела Бокелске Морнарице“ (Banda Musicale del Nobile Corpo della Marinerezza Vucchese.« ИАК, СК 1876 В 1876

¹⁶ Његов син Ромео касније о томе сугестивно пише, евоцирајући и шире которске прилике с краја XIX стољећа. „Поставио нам је романтична имена: Giulietta — Romeo i Paolo — Virginia. Год. 1874. мој се отац преселио са кућом на тргу Св. Трипуна, у кућу Марка Стефановића, на мјесто гдје је Аустрија саградила Команду мјеста. 25. септембра 1875. отац ми је умро, а мајка је остала су четворо нејаке дјеце. Најстарије дијете је имало 8 година, а најмлађе 3 мјесеца. Помоћи од никакве стране, а тај кућни најам се није могао плаћати. Мајка је морала добар дио покућства продати и преселити се у једноме влажноме подруму у каштио, по више цркве Св. Ане и од тога ми је проузроковало да сада болујем од ноге. Мајка, која је била жена једног гласбеног учитеља, позната и чашћена од госпоља, морала је бацити капелин и поћ служити туђе куће, ће су њу други служили, и то да нас може исхрањивати... Пишући ово спроводене мог живота, промишљам на прошлост мог дјетињства, који сам га спровео у невољи, глада и босоног, те би више пута удрио у плач. Бог ме помогао, али тада када ми мајка није више била жива, јер је од труда истрошила свој живот за нас моћ уздржават и млада је умрла.“ ИАК, Депозит Fiorelli, „Како сан спровео мој живот кроз седандесет и четири мојих година.“ бр. 144/1, стр. 1—1/т, 33/т.

Његов музички траг у Котору је знатан. Са оркестрима његове школе, заталасао је занатлијске, грађанске и чиновничке кругове.

Складатељски рад заслужује да се на њему шире задржимо.

Фиорелију су за живота објављене три пјесме за глас и пратњу, у новосадском листу „Даница“ 1867. године, затим једна пригодница за збор и један посмртни марш. Сачувано је и неколико композиција за разне дијелове црквених функција и двије Мисе.

Прва пјесма, под насловом „Лука Вукаловић — песма Ристе Милића, за певање и гласовир саставио Бероламо Фирели у Котору“, објављена је у „Даници“ у јануарском броју 1867. године, VII, 2 стр. 47—48). Писана је за тенор и има карактер националне буднице.

Друга је објављена у јунском броју „Данице“ (10. VI 1867), под насловом „Поздрав кнезу Николи I приликом доласка у Боку Которску. Спјевао . . ић у Котору, за тенор и гласовир саставио Ј. Фјорели“ (VII, 16 стр. 383—384).

А трећа пјесма је у новембарском броју (10. XI 1867) „Онамо, онамо! Пјесма свијетлога Кнеза Николе I. У четири гласа сложио Б. Фиорели. У Котору“, (VIII, 31, стр. 744). Писана је као корачница и то за мушки хор.^{16а}

Фиорели је написао још један посмртни марш 1870. год. у почаст Николе Томазеа.

Од црквених тема треба навести „Тантум ерго“, „Мисерере“, „Пуче мој“ и др.

Пригодница за збор, на текст Гргура Зарбаринија изведена је 5. маја 1872. год. од „чланова филхармоније“ у которској позоришној сали, приликом посвећења заставе которског радничког друштва, али ту није сачувано музичко дјело.

Најзначајнији композиторски радови су Мисе.

Од двије композиције такве врсте, прва је писана за збор, уз пратњу оргуља, а друга за солисте збор и оркестар. Према усменом тврђењу Јеролимовог сина Ромеа, та Миса бр. 2 је написана 1874. год., пред долазак аустријског цара у Котор 1875. године. На сачуваној партитури је датум преписивања 1898. година, а на дионицама су потписи читавог низа извођача и датума извођења. Састав оркестра је био: I и II виолина, виола, виолончело и контрабас, I и II рог ин ми, I и II кларинет ин до, I и II труба ин ми и бастромбон.

^{16а} Владимир Р. Борђевић, Оглед српске музичке библиографије, Београд 1969, стр. 141—142.

Извођачи тог релативно великог музичког вокално-инструменталног ансамбла у Котору, пред крај XIX ст., били су, већином, странци. То можемо утврдити по употребљаваним оригиналним дионицама Мисе бр. 2, од којих се 20 комада сада налазе у Историјском архиву у Котору.¹⁷ Занимљиво је, али и корисно, прелиставати те дионице за разне инструменте и гласове, јер је тада владао сретан обичај међусобних узајамних потписивања извођача, као и датирања појединих изведби. Поред тога су се, понекад, дописивале и неке друге појединости, као неке опроштајне, духовите, или ироничне мисли.¹⁸

Прво што упада у очи јесте да је Миса бр. 2 била добро прихваћена и веома често извођена. То доказује заиста велики број изведби, током деценија. Понеки пут се та Миса изводила и више пута годишње, као нпр. 1877. год., ништа мање него 4 пута.¹⁹ Најчешће је то било у Котору, поводом сталних црквених и државних благодана. Али то је могао бити случај и о неким изузетно свечаним јубилејима, као нпр. о 50-годишњици папе Леона XIII.²⁰ Само изузетно се са Мисом гостовало и ван Котора, као 8. VII 1894. год. у маленој Костајници, у рисанском дијелу Залива. Повод је био инсталација новог жупника Балетине. Та изведба је оставила утисак и код извођача, па су је тројица музичара у биљешкама споменули.

Од потписаних музичара, или пјевача, веома је мало домаћих презимена, као нпр. Радоје Јововић (1890), П. Катић и П. Лаконић. Остали су странци, њемачких или италијанских презимена, вјероватно професионални музичари из дувачких оркестара аустријских регимената, што понекад стоји и изрично забиљежено поред потписа.

Али споменимо најприје низ породица које су трајно остале у Котору и значајно допринијеле развоју музичког живота, као Хомен, Багатела, Петрарка и Пасауер.²¹ Остала потписана стра-

¹⁷ Поклон Ануџијате Катичић Историјском архиву у Котору носи наслов: *Zbirka Fiorelli XXXVI*, бр. 179.

¹⁸ »Addio Cattaro 27/8 1869.« — »Zum letzten malle« (!), за посљедњи пут. Или: »Caro amico corraggio, a rivederci all' altra vita« — Буди храбар, драги пријатељу, довиђења у животу послје смрти. Или: »Io fui sempre masaso, badi per ti, sa se po, guai, Amen.« — Ја сам увијек био будала, пазни на себе, јер ако не — зло, Амен.

¹⁹ То је забиљежио виолиниста Carlo Weber: 20. III, 4. и 25. IX, 8. X и 8. XII.

²⁰ Музичар Rudolf Böckl то презицино наводи: »per il 50 giubileo di Sua Santità Papa Leone XIII.«

²¹ У то доба су били потписани: *Ferdinand Homen, Antun Bagatella, Antun Petrarca i Rudolf Passauer*. Занимљиво да је Пасауер на партитури увјежбавао и свој потпис ћирилицом, па је, превиђајући фонетски принцип, у свом презимену и ћирилицом писао два „с“.

на имена музичара, више или мање читка, а понекад и датирана, налазе се на нотним дионицама.²²

У оквиру 25. Сплитског љета, концертно је изведена 30. јула 1979., у изванредном амбијенту „Каштелета“, Миса бр. 2 Јеролима Фиорелија. Веома успјешном изведбом дириговао је Жељко Бркановић, са бираним солистима²³ и расположеним збором Хрватског народног казалишта из Сплита и Словенским коморним оркестром из Љубљане. Фиорели је те вечери био у одличном друштву А. Иванчића и Ј. Бајамонтија.²⁴

Али да би могло доћи до те концертне изведбе, било је неопходно да се нотни материјал, сачуван код унучади композитора, допуни и редигира. Поред дјелимичних преписа партитуре Мисе бр. 2, у посједу Трипа Фиорелија, највише је сачувано код унучке Анунцијате Катичић, која живи у Дубровнику. Код ње је композитор и диригент Жељко Бркановић, нашао

²² Сматрамо од интереса да се сачувају потписана имена музичара пјевача и инструменталиста у Котору, из друге половине XIX стољећа.

Carlo Weber	Wilhelm Porkert (22. IV 1898)
Wenzel Sobotka (1890)	Conrad Mond (?)
Franz Plinelt (1898)	
Franz Langer (1878)	
Alvi Liska	Тенори:
Mosavski Peter	
Hugo Firer (1888)	Cristoforo Delso (8. VII 1894)
Josef Zeleznik (1890)	Erlois Schiener (?)
Josef Slepicka (1889)	Johan Holzhauser
J. Vitek (1887)	
Antonio Bagatella	Josef Herman
Antonio Petrarca	Leopold Schuster (1880)
Rodolfo Passauer	Francesco Fazzolazi
Anton Klinger (1898)	Lodovici Puerto (1882)
Dedek	Luigi Berno (1882)
Prochaska	Frantisek Kohout (1890)
Smejkal	Conrad Mond (?)
Rodolfo Böck (1892)	Anton Flora
Hodis Anton	Denaki (?)
Ardoje Jovović (1890)	Stefano Marviso (?)
Martin Trojan	Franz Böhm
P. Katić (виолина)	Josef Wyhna
F. Homen	D. Ertl (31. август 1870)
F. Rokulin	Josef Gabriel, Feldwebel bei Infant.
P. Lakonić	Regiment № 102 23. IV 1890
	Ludwig Klement
	Hartung Lömsl (?)
Баси:	C. Hearing (1898 — преписивао
	дионице)
Demattei	Forsiep Fuldl (?) 14. IV 1894
T. Deslo	D. Ertl Vaclav Koblalz
Carlo Allesì (?)	Wanyek 1. IX 1872
Franz Wawra	Albin Fautermann
Franz Schybat	

²³ Ева Норшак Хоушка (mezzo sopran). Иванка Бољковац (сопран), Антон Мијач (бас) и Јосип Новосел (тенор).

²⁴ Изводила се Иванчићева Симфонија у Г-дур, но. 8 и Симфонија у Д-дур, но. 11. Од Бајамонтија је изведена Симфонија у Ц-дур за 2 обое, 2 рога и гудаче.

оригинални рукопис Мисе, као и неке оркестарске дионице и двије непотпуне оригиналне партитуре. Једна партитура, писана за 4 солисте, мушки збор и оргуље, служила је, по мишљењу Бркановића, за изведбе у цркви, док је друга партитура садржавала још и оркестар гудача и дрвене и лимене дуваче, што би више одговарало изведби на отвореном простору. Са овом логичном Бркановићевом претпоставком, слаже се, онај већ наведени податак о изведби Мисе у Костањници, свакако на отвореном простору, због малог простора у цркви. О изведбама на отвореном на другим мјестима, а нарочито пред катедралом Св. Трипуна, нема архивских података, али су сасвим могуће.

Из музичке цјелине Мисе, претежно се осјећа тежња за допадљивом кантиленом, и то више свјетовног карактера, а мање за продубљивањем спиритуалног текста. Карактер композиције најчешће лирски ведар (има и валцера!), а мање драмског карактера. Али, иако су видни и сасвим схватљиви утицаји италијанских оперистичких узора, присутни су, без сумње, и неки елементи народних мотива, који, међутим, још нису пажљиво испитани.

За поједине фрагменте ставка Глориа, Кредо и Бенедиктус, Ж. Бркановић налази да „својом кантиленом и виртуозношћу подсјећају на најљепше странице талијанске белкантистичке традиције.“ А анализирајући Фиорелијев композиторски поступак, он закључује: „Рационално користећи оркестар, аутор ненаметљиво, могло би се рећи дискретно, подупире солисте и збор, потцравајући сугестивно главне музичке идеје дјела. Без много сувишних нота, оркестар на једноставан начин прати линију пјевача, којег у уводу обично најављује флаута и обоа. У наступима збора, оркестар је обично третиран *tutti*, како би појачао дјеловање.“²⁵

Чињеница је, дакле, да је Фиорелијева Миса бр. 2, после бројних изведби крајем XIX ст., имала и своју савремену концертну праизведбу у Сплиту, да је добро примљена од слушалаца и попраћена позитивним, а понекад и суперлативним оцјенама. То отвара логично питање да ли се ради само о музичару који је добро обавио дужности свога времена, не само одржавајући постојећа континуирана бављења у Котору, него и знатно проширујући и богатећи музички живот, или је Фиорелијев значај још већи? Да ли он остаје у историјским оквирима Котора свога времена, или би, повремено, могао бити и данас са нама? Разговор о Фиорелију добија квалитативно други значај ако из релативне оскудице музичког стваралаштва краја и времена у ком је дјеловао добијамо дјело које и данас вриједи да живи.

²⁵ Жељко Бркановић, О Јерониму Фиорелију... н. д. стр. 57.

²⁶ Исто, стр. 59.

Фиорели свакако заслужује да се његово дјело још чује, да добије потпунију и свестранију анализу, па да се тако сигурније оцијени и провјери да ли може и даље да живи.

Miloš Milošević

MUSICAL ACTIVITY OF JEROLIM FIORELI IN KOTOR
DURING THE SECOND HALF OF XIX CENTRY (1853—1875)

S u m m a r y

The Fioreli family moved from the island Cres in 1853 to Kotor, where the father Ivan got a job as an organist in the cathedral St. Tripun where he also directed the church chours. Jerolim arrives in the new milieu as a young man of 23, musically educated, and in the beginning he gives private lessons of the piano. After his father's death in 1865, he takes up musnc duties in the cathedral, and a year later he opens his private music school, the first one in Kotor and in Montenegro, where he teaches the piano, the violin, and brass instruments. At the end of 1867, the renewed town orchestra comes out. First, under the name of its founder («Banda Fiorelli»), who, it seems, provided even the instruments from his own funds. In the same 1866, Fioreli publicly performs with his string orchestra, within the «Serbian Vocal Group Jedinstvo (Unity)».

Of his works as a composer, some Fioreli's songs for vocal and piano accompaniment were published, as well as several church hymns and rite songs. But the most important ones are two masses, of which the first one was written for chorus and the organ, and the latter for soloists (two tenors and a bass), the men chorus and orchestra.

For the Kotor milieu, the importance of Fioreli is very great. Having restored the brass orchestra, Fioreli musically agitated the curious environment, as well as the string orchestra agitated ihe middle-class employee families.. The mass for soloists, chorus and orchestra was very long and frequently performed, both in the Kotor cathedral and in the surroundings. In 1979, that mass had its first concert performance in Split, and the value of some of its parts was highly appreciated.

